

Hoiame meeles Eesti sõjasangareid – tähistame Vabadusristi kavaleride ja Vabadussõjas langenute hauad

Mitmel pool Eesti kalmistutel on aktiivsed kaitseliitlased otsinud üles Vabadussõjas langenute ja Vabadusristi kavaleride hauad, vajadusel neid korrastanud ja käepäraselt tähistanud, nt Põltsamaal, Kursis, Võrus, Saaremaal ja mujal. Vabadussõja kangelaste haudade ühtseks väarikaks tähistamiseks asutati juba 2018. aasta võidupühal Kaitseliidu ja Vabadussõja Ajaloo Seltsi eestvedamisel ning koostöös Eesti Sõjamuuseumi ja Vabadusvõitlejate Liiduga erilised märgised: Vabaduse Risti kavaleri hauatähis ja Vabadussõjas langenu hauatähis 2019.a kevadel sõlmiti hauatähiste väljaandmiseks koostöölepe.

Vabadusristi kavaleri ja Vabadussõjas langenu hauatähise mõte on selles, et meie sõjasangarite hauad oleks nähtavalt tähistatud – iga mööduja märkab: siin puhkab meie Vabadussõja sangar, kes on end ohverdanud Eesti iseseisvuse nimel. Selline tähis aitab ka kalmistute haldajatel tegutseda nii, et nende haudade säilimine oleks tagatud ja omasteta sangarite haudu ei ohustaks pealematmine.

Meil on palju Vabadusristi kavalere, kes hukkusid Venemaa vangilaagrites ning kelle hauakohta pole teada. Omaksed on vahel soovinud rajada oma pereplatsile ka kaugel hukkunu jaoks sümbolise haa - panna nimetahvel ehk kenotaaf. Sangari märgisega võib tähistada ka Vabadusristi kavaleri ja Vabadussõjas langenu kenotaafe.

Hauatähise statuudi alusel on võimalik nii üksikisikutel kui organisatsioonidel taotleda Kaitseliidu kaudu märgise kasutamise õigust. Taotlejaks võib olla inimene, kelle pere hauaplatsil on Vabadusristi kavaleri või Vabadussõjas langenu haud. Kui sangari haul ei ole kindlat omanikku (st hauaplatsi kasutusõiguse omajat), saavad näiteks kohalikud kaitseliitlased korraldada tähise paigaldamise.

Vabadusristi kavaleri ja Vabadussõjas langenu haa tähistamine on austusavaldus sõjasangarile. Samas paneb see ka vastutuse sangari puhkepaiga eest hoolitseda, et haud ei rohtuks ega mattuks leheprahi alla. Kui sõjasangari hauaplatsil oma sugulasi hooldajaks ei ole, võivad just kohalikud kaitseliitlased, naiskodukaitsjad ja noorteorganisatsioonid võtta endale ülesande hoida hauaplatsil silma peal. See annab ka lisavõimaluse noortetööks, kui näiteks enne võidupüha korrastatakse koos noorkotkaste ja kodutütardega omasteta sangarite hauaplatsid. Hoiame meeles ja au sees Eesti oma sõjasangareid!

JUHISED MÄRGISE PAIGALDAMISEKS

- **Vormista Kaitseliidu kodulehel olev** täida väljad ja salvesta taotluse fail, lisa foto hauaplatsist, pane digiallkiri. Taotlust võib vormistada ka paberil. Kui tegu on hauaga, mille kasutaja on teine isik kui taotluse esitaja, siis tuleb perega haa tähistamine kokku leppida ja küsida kooskõlastus (digiallkiri). Kui haulal on vaja teha rohkem töid, nt paigaldada uus hauakivi või kenotaaf, siis tuleb see töö kindlasti kooskõlastada kalmistu haldajaga.
- **Saada täidetud taotlus koos lisadega Kaitseliidu peastaapi:** e-postiga info@kaitseliit.ee või tavapostiga Toompea 8, Tallinn. Kaitseliidu ülem annab märgise kasutamise õiguse pärast taotluse läbivaatamist ja kooskõlastusi. Kaitseliit saadab taotlejale ülema otsuse.
- Märgise kättesaamine lepitakse kokku KL peakaplaniga. Kui varem tuli taotlejal tasuda märgise valmistamise kulu ise, siis alates 2023.a. novembrist on Kaitseliidul võimalik anda Eesti Sõjamuuseumi tellitud märgiseid tasuta.
- **Paigalda märgis Vabadusristi kavaleri või Vabadussõjas langenu hauakivile.** Märgist saab kinnitada ka sepi- või malmristile. Kangelase haa tähistamisega seoses sobib pidada hauaplatsil ka mälestushetk, kuhu saab kutsuda sangari omakuid ja Kaitseliidu üksusekaaslasid. Hea on suhelda maleva või osise kaplaniga, kuidas austusüritust korraldada.
- Tähise paigaldamisega seotud dokumentatsioon säilitatakse Eesti Sõjamuuseumis ja Vabadussõja Ajaloo Seltsis. Kui Vabadussõjas langenu hauda veel sõjahaudade registris ei ole, lisatakse haud registrisse.
- Kaitseliit saadab info tähise paigaldamisest ka kalmistu haldajale, et kalmistu saaks talletada sõjahaa või Vabadussõja sangari hauapaiga kalmistu registris. Vabadusristi kavaleri ja Vabadussõjas langenute hauad võiksid igal pool kalmistutel kuuluda nõ tähtsate haudade nimekirja, mida esitletakse kalmistu väravas infotahvil.

LISAINFO

Kaitseliidu peakaplan Peeter Paenurm (tel 5308 6014, peeter.paenurm@kaitseliit.ee)

Vabadussõja Ajaloo Seltsi liikmed Mati Strauss (mati.strauss@mail.ee) ja Ain Krillo (ainkrillo@yahoo.com).

VAJALIKUD DOKUMENDID:

[Vabaduse Risti kavaleri ja Vabadussõjas langenu hauatähise statuut](#)

[Taotlus hauatähise paigaldamiseks](#)

VEEL HUUVITAVAT:

Samal teemal on ilmunud ajakirjas Kaitse Kodu artikkel: major Raivo Nikiforov, „Vabadusristi kavaleri ja Vabadussõjas langenu hauatähis kui sotsiaalse mälu hoidja“ (Kaitse Kodu 8/2020, lk 50-51, vt [siit](#)).

Vabadussõjas langenute ja nende matmise kohta saab otsida andmeid Eesti Sõjamuuseumi kodulehel Sõjahaudade registrist (vt [siit](#)).

Facebook: [Vabadussõja Ajaloo Selts](#)

VAATA KA VABADUSSÕJA MÄLESTUSSAMBAID [MAA-AMETI GEOPORTAALIS](#):

